

HISTORIA KSIĄZKI

Kacper Ćwik 2ht

dokument piśmienniczy, zapis myśli ludzkiej, raczej obszerny, w postaci publikacji wielostronicowej o określonej liczbie stron, o charakterze trwałym.

Dzisiejsza postać książki wywodzi się od kodeksu, czyli kartek połączonych grzbietem, które wraz z upowszechnieniem pergaminu zastąpiły poprzednią formę dokumentu piśmienniczego, czyli zwój.

Za książkę uważa się

- wydawnictwo zwarte^{[1][2]} – przeciwieństwo czasopisma, może to być duży utwór literacki, zbiór mniejszych utworów, leksykon, podręcznik, poradnik, praca naukowa, dokument lub zbiór dokumentów, album, atlas itp.
- wydawnictwo dziełowe – przeciwieństwo akcydensu^[3]
- utwór prozatorski, synonim powieści – utwór obszerniejszy niż opowiadanie, nowela czy esej
- zbiór mniejszych utworów prozatorskich, o określonej myśli przewodniej i wspólnej kompozycji, powiązanych w całość redakcyjną, także zbiór myśli, zapisków, notatek, artykułów
- zbindowany lub oprawiony wydruk elektronicznej wersji publikacji (np. z pliku PDF).
- w terminologii bibliotekarskiej:

PETROGLIFY

Petroglify – wryte w skale rysunki, na ogół prehistoryczne dzieła ludzi z ery neolitycznej. Są one ważną formą przedliterackich symboli, używanych od około 10. tysiąclecia p.n.e. do czasów współczesnych, mających różnorodne formy zależnie od czasu i miejsca powstania.

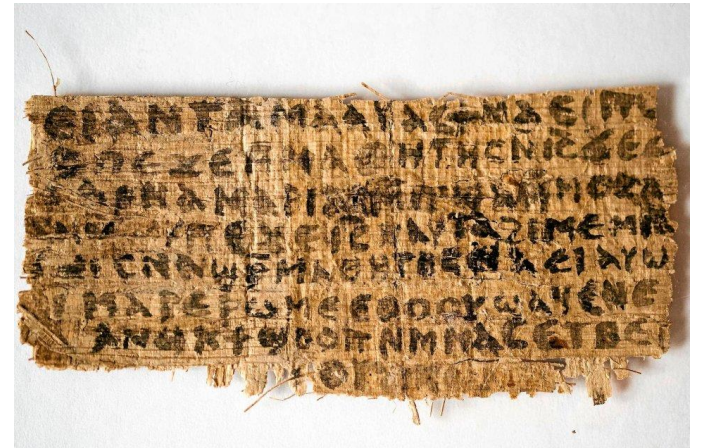
PISMO KLINOWE

jedna z najstarszych na świecie odmian pisma, powstała na [Bliskim Wschodzie](#), stworzona najprawdopodobniej przez [Sumerów](#) ok. 3500 lat p.n.e.^[1]

Pierwotnie było złożone z przedstawień rysunkowych, które wyobrażały przedmioty albo jeden charakterystyczny ich element, a przy bardziej abstrakcyjnych pojęciach – kompozycje symboliczne. Na początku system był całkowicie ideograficzny (obrazkowy). Każdy znak miał znaczenie podstawowe, do którego dochodziły znaczenia poboczne. Nazwa pochodzi od kształtu znaków odciskanych na glinianych tabliczkach za pomocą kawałka [trzciny](#). Jego powstanie, w [IV tysiącleciu p.n.e.](#), związane było z administracyjnymi i gospodarczymi potrzebami rozwijającej się cywilizacji. Do największego rozkwitu doszło w [XIV–XIII w. p.n.e.](#) z uwagi na wagę [języka akadyjskiego](#) na Bliskim Wschodzie, w którym było zapisywane. Pismo klinowe używane było na Bliskim Wschodzie aż do okresu panowania [hellenistycznej](#) dynastii [Seleucydów](#) w [II w. p.n.e.](#)

PAPIRUS

(gr. *pápyros* → łac. *papyrus*) – materiał pisarski otrzymywany z tzw. trzciny papirusowej, czyli *cibory papirusowej* (*Cyperus papyrus*), rosnącej na bagnistych terenach *strefy podzwrotnikowej*. Długość jej łodyg dochodzi do 3 metrów. Roślina ta niegdyś powszechnie występowała w *delcie Nilu*, obecnie rzadko spotykana.

PERGAMIN

materiał pisarski (podłoże, na którym można pisać) wyrabiany ze skór zwierzęcych. Wytwarzanie pergaminu zwano pergaminnictwem.

*Pergamin wyparł rozpowszechniony wcześniej **papirus** stosowany w **starożytności** i był głównym materiałem pisarskim w **Europie** i na **Bliskim Wschodzie** przez cały okres **średniowiecza**, po czym został skutecznie wyparty przez **papier**. Używano go również jako materiału pokryciowego do **opraw książek**. Pergamin to również potoczna nazwa **papieru pergaminowego**.*

*Pergamin (membrana, pergamena, charta pergamena) jest wytwarzany ze skóry zwierzęcej. W starożytności służył przeważnie do produkcji małych bloczków zastępujących tabliczki. Rozpowszechnienie jego użycia było związane z pojawieniem się **kodeksu**. Tego surowca używano już w II w. p.n.e. w **Egipcie** (**Księga Umarłych z Kairu**), jednak z uwagi na własności techniczne, pergamin nie znalazł tam szerszego zastosowania. Już w IV w. rywalizował z **papirusem** i stał się głównym materiałem piśmienniczym. W VII w. dotarł do kancelarii frankońskich.*

OŚWIECENIE

książka naukowa (niewielki format, czytelna czcionka, często *miedziorytowe tablice* doklejane na końcu książki, *indeksy rzeczowe*, *tablice chronologiczne*, *bibliografie*); narodziny książki masowej z ilustracjami (koniec XVIII w.). Zdobnictwo książkowe: ograniczono do roli informacyjnej, punkt ciężkości przeniesiono na układ *typograficzny*; ilustracje często wykonywano techniką *akwaforty*. Oprawy: początki oprawy mozaikowej (rozkwit w wieku XIX); występowała w dwóch odmianach: pocięta, kolorowa skóra na okładkę obłożoną już skórą albo od razu komponowano okładkę z kolorowych kawałków skór (bardzo drogi rodzaj okładki). Mistrz *Antoine-Michel Padeloup* stosował koronki. *Klasycyzm* (koniec XVIII w.) – elementy starożytnego Rzymu, ornamentyka na grzbietach książek, *James Edwards* i *John Whitaker* zapoczątkowali styl etruski zwany też angielskim. XVIII/XIX w. – oprawy nakładowe, czyli masowe, głośzono wtedy upadek powszechnego *introligatorstwa*, pogorszył się materiał *introligatorski*.

KAPITALIZM

*książka jako towar, wydawcy często przestawali dbać o poziom publikacji, wydawali takie książki, które odpowiadały gustowi potencjalnych klientów; zwiększenie popytu na książki, duże nakłady, potrzeba przyspieszenia produkcji (pomogły w tym: wynalazek maszyny papierniczej dającej ciągłą taśmę papieru – **Ludwik Robert** 1799 r.; stereotypia + pospieszna maszyna do odlewania czcionek – **Klaudiusz Genoux**; szybkościowa cylindryczna maszyna drukarska – **Friedrich Koenig** 1811 r.; **maszyna offsetowa** – druga połowa XIX wieku).*

współcześnie

proces nadawania arkuszom papieru zwanym składkami postaci książki = proces zawieszania oprawy; okładka zapewnia funkcjonalne połączenie kartek (tak by się sama nie zamykała), ochronę kartek przed uszkodzeniem; nie powinna obniżać funkcjonalności książki. Typy opraw: oprawa miękka (broszurowa), półtwarda, twarda, specjalna (np. spirala). Jeżeli grzbiet książki jest szerszy niż 5 mm, to powinien być na nim wydrukowany tytuł, numer tomu, a jeśli się zmieści to także nazwisko autora i nazwa lub znak wydawcy^[18]. Napisy na grzbiecie powinny biec równolegle do grzbietu, według starszych zaleceń – od dołu do góry^[19], a według nowszych – od góry ku dołowi^[18]; jeżeli grzbiet jest szeroki, tytuł można umieścić w poprzek grzbietu (tzw. szyldzik)

E-BOOK

Księgozbiory stanowią światowe dziedzictwo kultury, ale ze względu na ograniczone możliwości szybkiego dostępu do książek znajdujących się w różnych bibliotekach, a czasem z braku możliwości powszechnego dostępu do dzieł o wartości historycznej, podjęto proces digitalizacji książek. Za pomocą specjalnie do tego celu skonstruowanych skanerów digitalizacji poddawane są całe księgozbiory. Inicjuje się kolejne projekty, takie jak Światowa Biblioteka Cyfrowa czy Europeana, których celem jest udostępnienie dzieł literatury, sztuki czy filmu szerokiej rzeszy odbiorców.

KONIEC

DZIEKUJE ZA UWAGE